KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 4.10.2021

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

Asia: U 45/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (tuoteturvallisuusasetus)

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Yleisen tuoteturvallisuusdirektiivin tarkistaminen on kauan odotettu uudistus, joka mainitaan uudessa kuluttaja-asioiden toimintaohjelmassa yhtenä toimena digitaaliseen muutokseen vastaamiseksi. Tarkistamisen tavoitteena on ennen kaikkea päivittää tuoteturvallisuussääntely vastaamaan uusien teknologioiden ja verkkomyynnin mukanaan tuomiin haasteisiin, jotka ovat kuluttajien näkökulmasta suuria. Säädös toimii turvaverkkona tilanteissa, joissa tuotetta koskevaa harmonisoitua sääntelyä ei ole.

Kuluttajaliitto pitää erittäin tärkeänä tavoitetta varmistaa korkea ja yhdenmukainen kuluttajansuojan taso verkossa ja verkon ulkopuolella. Yhtä tärkeitä tavoitteita on tässä samassa yhteydessä kehittää tuoteturvallisuussääntöjen toimeenpanoa ja valvontaa, tehostaa standardisointiprosessia, sekä kehittää vaarallisten tuotteiden palautusmenettelyprosessia. Nähdäksemme ehdotus myös tasapuolistaisi kilpailunedellytyksiä sisämarkkinoilla ei-harmonisoitujen ja harmonisoitujen tuotesektoreiden kesken sekä EU:ssa sijaitsevien ja EU:n ulkopuolisten toimijoiden kesken, joten sillä on positiivisia vaikutuksia myös elinkeinoelämän toimijoiden kannalta.

Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että aina löytyy joku taho, joka on vastuussa tuotteen turvallisuudesta. Tämän vuoksi esitetyt uudet velvoitteet talouden toimijoille ja etenkin verkkomarkkinapaikoille ovat kannatettavia, vaikkakin niitä tulee vielä selkiyttää jatkovalmistelussa. Kuluttajien näkökulmasta on usein vaikea erottaa, mikä rooli eri toimijoilla toimitusketjussa on ja vastuullisen toimijan löytäminen ja omien oikeuksien toteuttaminen saattaa olla lähes mahdotonta nykyisin. Verkkokauppaostaminen etenkin kolmansiin maihin sijoittuneilta verkkomarkkinapaikoilta kasvaa koko ajan ja EU-alueen kuluttajille päätyy jatkuvasti vaatimustenvastaisia ja jopa vaarallisia tuotteita näitä kanavia pitkin. Eurooppalaisten kuluttajajärjestöjen tekemissä koeostoissa jopa 2/3 ostetuista tavaroista on osoittautunut vaatimustenvastaisiksi tai suoraan vaarallisiksi.

Kulutustavaroiden turvallisuuden parantaminen muuttuvassa toimintaympäristössä ja uusien haasteiden kuten kyberturvallisuuden toteutumisen huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää. Kuluttajaliitto haluaa kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että Suomen tulee jatkoneuvotteluissa puolustaa verkkomarkkinapaikoille asetettujen velvollisuuksien laajaa toteutumista ja asetuksen laajaa soveltamisalaa. Ehdotetun tuoteturvallisuussääntelyn, joka on parasta toteuttaa asetuksella eikä direktiivillä, on muodostettava mahdollisimman aukoton kokonaisuus muun valmisteilla olevan sääntelyn, kuten digitaalisia palveluita koskevan DSA-ehdotuksen ja digitaalisia markkinoita koskevan DMA-ehdotuksen ja tulossa olevan tuotevastuudirektiivin uudistuksen kanssa. Näitä sääntelyhankkeita tulee käsitellä tiiviinä kokonaisuutena, jotta voidaan parhaalla mahdollisella tavalla turvata kuluttajien suojan ja turvallisuuden toteutuminen ehdotusten tavoitteiden mukaisesti.

Markkinavalvonnan yhdenmukaistaminen harmonisoitujen tuotteiden ja muiden kulutustuotteiden osalta on kannatettavaa. Samoin valvontaviranomaisten toimivaltuuksien päivittäminen vastaamaan uusien toimintamuotojen asettamiin haasteisiin. Valvontaviranomaisten riittävät resurssit tulee turvata ja samoin huolehtia eri maiden valvontaviranomaisten välisen yhteistyön toteutumisesta.

Edellä esitettyjen yleisten huomioiden lisäksi Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että Suomi jatkoneuvotteluissa

- edellyttäisi markkinapaikkojen velvollisuuksien ja vastuiden selkeyttämistä ja sitä, että niitä pidettäisiin asetuksen mukaisina maahantuojina (importers).
- edellyttäisi sitä, että takaisinvetoilmoitukset tulee aina julkaista. Kuluttaja on voinut saada tuotteen lahjaksi tai muuten olla julkaistujen tietojen varassa, jolloin myyjän omia asiakastietoja hyödyntämällä tekemät takaisinvetoilmoitukset eivät välttämättä tavoita tuotteen haltijaa/omistajaa.
- edellyttäisi EU-laajuisen tietopankin perustamista onnettomuus- ja vahinkotietojen keräämiseksi.
- edellyttäisi, että kuluttajilla olisi mahdollisuus valita, mihin toimenpiteeseen takaisinvedon johdosta ryhdytään. Kuluttajien pitäisi saada tehdä valinta siitä, korjataanko vai korvataanko tuote takaisinvedon johdosta.
- edellyttäisi, että jatkossakin valvontaviranomaiset tekevät riskiperusteisen valvonnan lisäksi satunnaistarkastuksia.

Lopuksi Kuluttajaliitto toteaa, että sääntelyn on sisällettävä riittävän tehokkaat seuraamusmahdollisuudet, jotta kuluttajien turvallisuus voidaan taata. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että eurooppalaisten standardien valmisteluprosesseissa kuluttajien ja erityisesti ns. heikompien kuluttajaryhmien ääni tulee kuulluksi. Vain näin voidaan turvata standardien tasapuolinen valmistelu ja riittävän korkeatasoinen lopputulos.

Kunnioittavasti

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Tiina Vyyryläinen

vaikuttamistyön päällikkö, OTK